

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
(ΕΠΕΑΕΚ, Ενέργεια 1. 1. Α, Προγράμματα-Βιβλία)

ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΑΣ ΠΡΟΓΟΝΩΝ
(Ιστορία Α' Γυμνασίου)

**ΤΕΤΡΑΔΙΟ
ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ**

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Εκδόσεις Καστανιώτη • Inter@ctive

Αθήνα, Μάιος 2000

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Υπεύθυνος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:

Γιώργος Δάλκος, Δρ. Ιστορικός.

Υπεύθυνος Έργου:

Γιώργος Σορολοπίδης, διευθυντής Ηλεκτρονικών Εκδόσεων των Εκδόσεων Καστανιώτη•Inter@ctive.

Επιστημονικός Υπεύθυνος:

Βασίλης Λαμπρινουδάκης, Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συγγραφείς Εκπαιδευτικών Σεναρίων:

1. «Αναζητώντας τον πρόγονό μας»:

Ειρήνη Κατσιμπρή, Φιλολόγος, Ιστορικός, καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

2. «Ο πολιτισμός του Αιγαίου» και 3. «Το ελληνικό αλφάβητο»:

Εύα Σημαντώνη-Μπουρνιά, Αν. Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών.

4. «Η πόλη - κράτος» και 5. «Ηγεμονίες»:

Βασίλης Λαμπρινουδάκης, Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σχεδίαση Λογισμικού:

Γιώργος Σορολοπίδης, διευθυντής Ηλεκτρονικών Εκδόσεων των Εκδόσεων Καστανιώτη•Inter@ctive.

Γιώργος Αγαθός, Αναλυτής/Προγραμματιστής.

Υλοποίηση Λογισμικού:

Μιχάλης Λουκιανός, Καλλιτεχνικός Διευθυντής.

Παναγιώτης Ζευγώλης, Σχεδιαστής, Γραφίστας.

Ηλίας Διάκος, Αναλυτής/Προγραμματιστής.

Επιμέλεια κειμένων:

Αντωνέτα Κώτση, φιλόλογος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΤΑ ΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ.....	7
Ιστορία και Φαντασία	7
Το κυνήγι του θησαυρού	8
2. ΛΥΝΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....	9
Το στάδιο του προβληματισμού	9
Το στάδιο της έρευνας	9
Το στάδιο του ελέγχου	10
Το στάδιο της προέκτασης	10
3. ΠΩΣ ΘΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΘΑ ΑΡΧΙΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΜΑΣ.....	11
4. ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΥΣΟΥΜΕ.....	15
Αναζητώντας τον πρόγονο μας	15
Το Αιγαίο και ο πολιτισμός του	21
Το ελληνικό αλφάβητο	23
Η πόλη - κράτος	25
Ηγεμονίες	27

1. ΤΑ ΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Ιστορία και Φαντασία

Μια από τις πιο μεγάλες, και απραγματοποίητες –μέχρι σήμερα– επιθυμίες του ανθρώπου είναι το ταξίδι στο παρελθόν. Μέχρι τώρα, μόνο στα έργα επιστημονικής φαντασίας οι άνθρωποι μπορούν να πραγματοποιούν αυτή την επιθυμία. Τι είναι όμως αυτό που κινητοποιεί την ανθρώπινη περιέργεια και εξάπτει τη φαντασία; Γιατί οι άνθρωποι ψάχνουν, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, να μάθουν πώς έζησαν οι πρόγονοί τους, οι πιο κοντινοί αλλά και οι πιο μακρινοί; Θα ήταν υπερβολικό να εξηγήσουμε αυτό το ενδιαφέρον σαν αποτέλεσμα της δίψας που έχουν οι άνθρωποι για να ικανοποιήσουν μόνο την περιέργειά τους. Πίσω από την περιέργεια υπάρχει η αγωνία του ανθρώπου για το παρόν αλλά και για το μέλλον. Και ένας τρόπος για να καταλάβουμε το παρόν και να προβλέψουμε το μέλλον είναι να γνωρίσουμε καλύτερα το παρελθόν. Να μελετήσουμε τη ζωή των ανθρώπων που έζησαν σε άλλες εποχές, να μάθουμε τον τρόπο που σκέφτονταν και ενεργούσαν, τους λόγους που τους οδηγούσαν να παίρνουν σημαντικές αποφάσεις. Αν το καλοσκεφτούμε, οι ενέργειες των ανθρώπων του παρελθόντος προετοίμασαν τον τρόπο που ζούμε εμείς σήμερα, όπως οι δικές μας αποφάσεις θα επηρεάσουν τη ζωή όλων των ανθρώπων που θα ζήσουν μετά από εμάς.

Αν προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε τους ανθρώπους του μακρινού παρελθόντος και τα έργα τους, θα διαπιστώσουμε πολύ γρήγορα ότι η φαντασία δεν είναι αρκετή. Χρειάζεται να ακολουθήσουμε τα ίχνη του παρελθόντος προσεκτικά, συστηματικά, ψάχνοντας στα υπολείμματα που μας άφησαν και που για κάποιους λόγους ο χρόνος τα σεβάστηκε. Τέτοια στοιχεία, μπορεί να είναι γραπτά κείμενα, αλλά και κάθε τι που χρησιμοποίησαν οι άνθρωποι στο παρελθόν, από το πιο ασήμαντο μέχρι το πιο σημαντικό και πολύτιμο. Κι αυτά τα ίχνη, χιλιάδες επιστήμονες-Ιστορικοί σ' όλο τον κόσμο προσπαθούν να τα μελετήσουν, να τα εξηγήσουν και να τα τοποθετήσουν σαν κομμάτια ενός παζλ, το παζλ του παρελθόντος. Χωρίς αμφιβολία, χρειάζεται πολλή φαντασία για να συνθέσεις μια εικόνα, στην οποία λείπουν τα περισσότερα κομμάτια. Όμως, πριν απ' αυτό χρειάζεται να αναγνωρίζεις τα κομμάτια που υπάρχουν, κι αυτό το έχει αναλάβει η Ιστορία. Η Ιστορία και οι Ιστορικοί, που χρειάζεται να έχουν φαντασία, αλλά πρώτα απ' όλα πρέπει να έχουν πολλές γνώσεις και τη διάθεση να ερευνούν ασταμάτητα τα υπολείμματα του παρελθόντος.

Το κυνήγι του θησαυρού

Οι Ιστορικοί οφείλουν πολλά στους Αρχαιολόγους, τους Γλωσσολόγους, τους Ανθρωπολόγους, ακόμη και στους Βιολόγους και τόσους άλλους επιστήμονες, που ακολουθούν τα ίχνη των ανθρώπων που έζησαν σε άλλες εποχές, και φέρνουν στην επιφάνεια χαμένους θησαυρούς. Για τους Ιστορικούς και όλους τους άλλους επιστήμονες, ο μεγαλύτερος θησαυρός είναι η ικανοποίηση ότι ανακάλυψαν κάτι καινούριο, ότι πρόσθεσαν στην αλυσίδα της γνώσης άλλον έναν κρίκο.

Αυτό το κυνήγι του θησαυρού της γνώσης μπορούμε κι' εμείς να το πραγματοποιήσουμε, ανακαλύπτοντας τη γνώση μέσα από τα ιστορικά κείμενα και τα αρχαιολογικά ευρήματα. Τώρα πια, μπορούμε να γίνουμε «μικροί αρχαιολόγοι ή μικροί ιστορικοί», χωρίς να χρειαστεί να ψάχνουμε στους αρχαιολογικούς χώρους ή στις βιβλιοθήκες για να βρούμε τις ιστορικές πληροφορίες που χρειαζόμαστε. Το CD-ROM «Στα ίχνη των αρχαίων μας προγόνων» έχει όσες πληροφορίες είναι απαραίτητες, ώστε να ξεκινήσουμε ένα ταξίδι στο παρελθόν, από την εποχή του ανθρώπου των σπηλαίων μέχρι τα χρόνια του Χριστού. Το μόνο που χρειάζεται ακόμη, είναι να μάθουμε πώς θα χρησιμοποιούμε τις γνώσεις που έχουμε αλλά και τη φαντασία μας, ώστε να ανακαλύπτουμε μόνοι μας την Ιστορία.

2. ΛΥΝΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το στάδιο του προβληματισμού

Ανοίγοντας το CD-ROM βρισκόμαστε μπροστά σε διάφορα ιστορικά θέματα, που περιλαμβάνονται στο σχολικό πρόγραμμα της Α' Γυμνασίου. Κάθε ένα από αυτά τα θέματα, όταν το επιλέξουμε, μας φέρνει εικόνες από το παρελθόν και μας παρουσιάζει προβλήματα που πρέπει να λύσουμε, προτείνοντάς μας διάφορες λύσεις, με τη μορφή «υποθέσεων». Στο σημείο αυτό, χρειάζεται να χρησιμοποιήσουμε τις γνώσεις μας αλλά και τη φαντασία μας, για να διαλέξουμε εκείνη την υπόθεση που φαίνεται να δίνει την πιο σωστή απάντηση στο πρόβλημα. Όμως, ακόμα κι αν διαλέξουμε μια υπόθεση που δεν δίνει τη σωστή απάντηση, πρέπει να είμαστε έτοιμοι να ψάξουμε τις ιστορικές πηγές που θα αποδεικνύουν ότι η υπόθεση αυτή είναι λανθασμένη. Δεν πρέπει να είμαστε βιαστικοί. Ο σκοπός είναι να ψάξουμε ό,τι μας δίνει το λογισμικό, με προσοχή και μεθοδικότητα. Η ανακάλυψη του λάθους είναι το ίδιο σημαντική με την ανακάλυψη της σωστής απάντησης!!!

Το στάδιο της έρευνας

Κάθε ιστορικό πρόβλημα και οι υποθέσεις που κάνουμε έχουν σχέση με γεγονότα και καταστάσεις που μας οδηγούν σε διάφορες έννοιες. Για παράδειγμα, η ελληνική επανάσταση του 1821 έχει σχέση με έννοιες όπως: πόλεμος, Έλληνες, Τούρκοι, μεγάλες Δυνάμεις, μάχες, πολιορκίες, λεηλασίες, καταστροφές κ.τ.λ. Αυτές οι έννοιες ονομάζονται λέξεις-κλειδιά, και, όταν τις επιλέξουμε από το σχετικό πίνακα του λογισμικού, μας οδηγούν σε εικόνες ή ιστορικά κείμενα που τις περιέχουν. Διαβάζοντας τα κείμενα αυτά και παρατηρώντας τις εικόνες, μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες που μπορεί να έχουν σχέση με την υπόθεση που θέλουμε να επαληθεύσουμε. Χρειάζεται όμως προσοχή!!! Δεν πρέπει να περιοριζόμαστε σε μία ή δύο λέξεις-κλειδιά. Για να είναι η έρευνά μας πιο σωστή και να είμαστε βέβαιοι για τις απαντήσεις μας, πρέπει να διαλέγουμε όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις και να μελετήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερα ιστορικά τεκμήρια. Το ίδιο κάνει και ένας ιστορικός.

Κάθε εικόνα ή κείμενο που διαβάζουμε και μας ενδιαφέρει, μπορούμε να το μεταφέρουμε στο ηλεκτρονικό μας τετράδιο. Όταν τελειώσουμε την αναζήτησή μας, μπορούμε να ξαναδιαβάσουμε τα τεκμήρια που επιλέξαμε και να καταλήξουμε στα συμπεράσματά μας. Τότε, γράφουμε στο τετράδιό μας την απάντηση που θεωρούμε

σωστή. Αν θέλουμε, μπορούμε να διατυπώσουμε μια δική μας υπόθεση, και να προσπαθήσουμε να την ελέγξουμε με τον ίδιο τρόπο. Ακόμη, μπορούμε να αντιγράψουμε στο «ηλεκτρονικό μας τετράδιο» όποια ιστορική πηγή θέλουμε, για να την έχουμε πρόχειρη για μια νέα, πιο προσεκτική μελέτη, ή να τη δείξουμε αργότερα στους συμμαθητές μας, όταν υποστηρίζουμε τις απόψεις μας. Το ταξίδι μας στο χώρο των ιστορικών πηγών δεν τελειώνει ποτέ. Μπορούμε να κάνουμε πολλούς συνδυασμούς, ακόμα και να διατυπώσουμε ένα δικό μας πρόβλημα, που να έχει σχέση με το περιεχόμενο της ενότητας που εξετάζουμε, και να προσπαθήσουμε να επιβεβαιώσουμε μια υπόθεση που φανταζόμαστε ότι είναι σωστή.

Το στάδιο του ελέγχου

Όλη την παραπάνω διαδικασία μπορούμε να την κάνουμε σε συνεργασία με την ομάδα μας. Όμως, την ίδια έρευνα έχουν κάνει και άλλοι συμμαθητές μας. Μπορούμε λοιπόν, με τη βοήθεια του καθηγητή μας, να ανακοινώσουμε στους συμμαθητές μας τη λύση που βρήκαμε, και να ακούσουμε τις δικές τους απόψεις. Δεν είναι περίεργο να έχουμε κάνει λάθη. Πρέπει να ξέρουμε ότι μαθαίνουμε από τα λάθη μας. Για να υποστηρίξουμε την άποψή μας, μπορούμε να ξαναδιαβάσουμε το περιεχόμενο των ιστορικών πηγών που χρησιμοποιήσαμε και να διατυπώσουμε τα επιχειρήματά μας. Κανένας ιστορικός δεν καταλήγει σε συμπεράσματα χωρίς να μπορεί να τα στηρίξει σε επιχειρήματα. Το ίδιο λοιπόν πρέπει να κάνουμε κι εμείς, σαν μικροί ιστορικοί!!!

Το στάδιο της προέκτασης

Οι ιστορικές πηγές που μελετούμε δεν μας χρησιμεύουν μόνο για να απαντήσουμε στα συγκεκριμένα προβλήματα. Μέσα από την περιήγηση στις ιστορικές πηγές παίρνουμε πολλές πληροφορίες για τη ζωή του παρελθόντος, και έτσι μαθαίνουμε καλύτερα την Ιστορία. Μπορούμε λοιπόν να απαντήσουμε και σε άλλα ερωτήματα, πιο ελεύθερα, χωρίς να είναι απαραίτητο να ξανασυμβουλευτούμε το περιεχόμενο του CD-ROM. Η περιήγηση που κάναμε μας έδωσε την ευκαιρία να βιώσουμε καλύτερα το παρελθόν, να καταλάβουμε πιο καθαρά τα γεγονότα και τα ιστορικά φαινόμενα και να πλουτίσουμε τη φαντασία μας. Το ταξίδι μας έχει τελειώσει, αλλά είμαστε πάντα έτοιμοι για ένα καινούργιο ταξίδι στο παρελθόν, στα ίχνη των αρχαίων μας προγόνων.

3. ΠΩΣ ΘΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΘΑ ΑΡΧΙΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΜΑΣ

Τοποθετούμε το CD-ROM στον οδηγό και επιλέγουμε RUN από το μενού Έναρξη (Start). Στο πλαίσιο διαλόγου που θα εμφανιστεί πληκτρολογούμε [x:]\Setup.exe όπου x είναι το γράμμα του οδηγού CD-ROM, (π.χ. D:\Setup.exe). Το Setup θα εγκαταστήσει το πρόγραμμα στον δίσκο στην περιοχή c:\windows\program files\History_A και θα δημιουργήσει συντόμευση στο program group με το όνομα History_A.exe.

Κάθε φορά που θέλουμε να μπούμε στο πρόγραμμα, Από την Έναρξη /Προγράμματα, επιλέγουμε History_A/History_A, και έτσι ενεργοποιείται η εκκίνηση του προγράμματος.

Μετά την εμφάνιση των οθονών με τα σήματα του **Παιδαγωγικού Ινστιτούτου** και **των Εκδόσεων Καστανιώτη • Inter@ctive**, εμφανίζεται μια οθόνη διαλόγου που μας ζητάει να απαντήσουμε στο ερώτημα «Χρησιμοποιείτε για πρώτη φορά το πρόγραμμα;» Αν το χρησιμοποιούμε για πρώτη φορά επιλέγουμε **ΝΑΙ** και στη συνέχεια γράφουμε στα αντίστοιχα πλαίσια διαλόγου το όνομα του και τον κωδικό πρόσβασης, με τα οποία από δω και στο εξής θα μπορούμε να μπαίνουμε στο πρόγραμμα. Το πρόγραμμα, με βάση το όνομα και τον

κωδικό πρόσβασης κάθε μαθητή, δημιουργεί μια «θυρίδα», στην οποία αποθηκεύονται οι ενέργειες και οι επιλογές που θα κάνουμε στη συνέχεια, έτσι ώστε να μπορούμε να τις ξαναβλέπουμε, κάθε φορά που θα ξαναχρησιμοποιούμε το πρόγραμμα.

Μετά την πρώτη φορά, στο ερώτημα «Χρησιμοποιείτε για πρώτη φορά το πρόγραμμα;», επιλέγουμε **ΟΧΙ** και στη συνέχεια συμπληρώνουμε τα πλαίσια διαλόγου με το όνομά μας και τον κωδικό πρόσβασης.

Μετά την συμπλήρωση των πλαισίων διαλόγου, εάν επιλέξουμε **Άκυρο**, θα εγκαταλείψουμε το πρόγραμμα χωρίς άλλη προειδοποίηση, ενώ εάν επιλέξουμε **Συνέχεια**, το πρόγραμμα θα μας οδηγήσει στην οθόνη **Περιεχόμενα**.

Στο κάτω αριστερό μέρος όλων των οθονών του προγράμματος βρίσκονται οι ακόλουθες επιλογές, οι οποίες έχουν τη μορφή ενεργών λέξεων-κουμπιών:

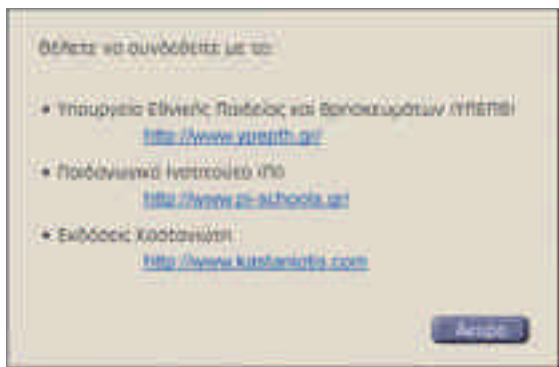

Οι επιλογές αυτές έχουν τις ακόλουθες δυνατότητες:

Περιεχόμενα: Μας μεταφέρει στην αρχική οθόνη **Περιεχόμενα**, από όπου μπορούμε να επιλέξουμε και να μεταβούμε σε οποιαδήποτε από τα τέσσερα εκπαιδευτικά σενάρια του λογισμικού.

Βοήθεια: Μας μεταφέρει στην οθόνη **Βοήθεια**, στην οποία απεικονίζονται όλα τα λειτουργικά στοιχεία που μας ενδιαφέρουν ώστε να μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε εύκολα το πρόγραμμα. Σύροντας τον κέρσορα πάνω από οποιοδήποτε στοιχείο της εφαρμογής, εμφανίζεται μια σύντομη επεξήγηση του ρόλου της.

Διαδίκτυο: Ενεργοποιεί την εμφάνιση ενός πλαισίου διαλόγου, από το οποίο μπορούμε να

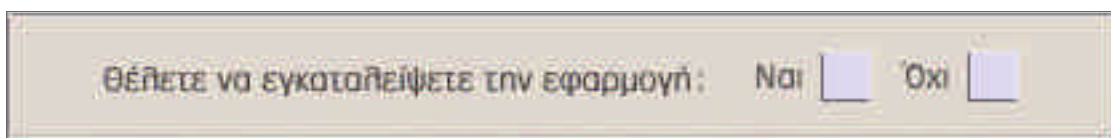
συνδεθούμε με επιλεγμένες διευθύνσεις στο Διαδίκτυο. Οι διευθύνσεις που έχουν προεπιλεγεί, είναι αυτές του Υπουργείου Παιδείας, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και του κατασκευαστή του προγράμματος, των Εκδόσεων Καστανιώτη. Επιλέγοντας μια διεύθυνση ενεργοποιείται το άνοιγμα του διαφυλιστή (browser) που είναι

εγκατεστημένος στον υπολογιστή (Internet Explorer ή Netscape) και ξεκινάει η σύνδεση με την επιλεγείσα τοποθεσία. Εάν επιλέξουμε **Άκυρο**, το πλαίσιο διαλόγου κλείνει και επιστρέφουμε στο προηγούμενο σημείο του προγράμματος.

Έξοδος: Ενεργοποιεί την εμφάνιση ενός πλαισίου διαλόγου, το οποίο μας ρωτάει αν θέλουμε να εγκαταλείψουμε το πρόγραμμα ή όχι. Αν επιλέξουμε **ΝΑΙ**, εμφανίζεται υποχρεωτικά στην οθόνη του υπολογιστή για λίγα δευτερόλεπτα μια μεταβατική οθόνη με τα εμπορικά σήματα του Macromedia Director και του Quick Time και το πρόγραμμα κλείνει.

Αν επιλέξουμε **ΟΧΙ**, τότε το πλαίσιο διαλόγου κλείνει και επιστρέφουμε στο προηγούμενο σημείο του προγράμματος.

Η οθόνη **Περιεχόμενα** είναι η κεντρική οθόνη του προγράμματος, από όπου μπορούμε να αρχίσουμε την έρευνά μας.

Από εδώ, μπορούμε να πάμε σε οποιαδήποτε από τα ακόλουθα τέσσερα εκπαιδευτικά σενάρια του προγράμματος, που είναι σχετικά με διάφορα μαθήματα τα οποία διδασκόμαστε στο μάθημα της Ιστορίας, και μας είναι αρκετά γνωστά:

- Αναζητώντας τον πρόγονό μας
- Ο πολιτισμός του Αιγαίου
- Το ελληνικό αλφάβητο
- Η πόλη - κράτος
- Ηγεμονίες

Τώρα, μπορούμε να ξεκινήσουμε την ιστορική μας έρευνα, ακολουθώντας τα χνάρια των αρχαίων μας προγόνων.

4. ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΥΣΟΥΜΕ

Αναζητώντας τον πρόγονο μας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 – Ρ ερευνητικό πρόβλημα

1. Διατύπωση:

Εφόσον τα ευρήματα της προϊστορικής περιόδου δεν είναι γραπτά, πώς οι αρχαιολόγοι και οι ιστορικοί μπορούν και ανασυνθέτουν την περίοδο αυτή της ζωής του ανθρώπου;

2. Υποθέσεις εργασίας:

- α. Οι προϊστορικοί αρχαιολόγοι ερευνούν κάθε είδους τεκμήρια και, σε συνεργασία με επιστήμονες άλλων κλάδων, προσπαθούν να αυξήσουν την πιθανότητα εξαγωγής έγκυρων συμπερασμάτων.
- β. Οι επιστήμονες μελετούν τη ζωή σύγχρονων κοινοτήτων που υποθέτουν ότι ζουν όπως οι κοινωνίες των πρωτόγονων ανθρώπων.
- γ. Οι Ιστορικοί, συγκρίνοντας τη ζωή επόμενων διαδοχικά περιόδων, για τις οποίες υπάρχουν περισσότερα τεκμήρια, συμπεραίνουν και για τις προηγούμενες περιόδους.

3. Πορεία διερεύνησης:

Μελέτησε τα ιστορικά τεκμήρια που μπορεί να δίνουν απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα, αναζητώντας τα μέσα από τον κατάλογο των λέξεων-κλειδιά που υπάρχουν στο CD-ROM.

4. Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Δώσε τις απαντήσεις σου στο ερευνητικό πρόβλημα, επαληθεύοντας ή απορρίπτοντας καθεμιά από τις υποθέσεις εργασίας.

Α΄ υπόθεση _____

Β' υπόθεση

Γ' υπόθεση

5. Επινόηση:

Από τη μελέτη των πηγών, μπορείς να δώσεις μια άλλη απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα; Διατύπωσέ την.

6. Έλεγχος:

Συζήτησε με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σου τις απαντήσεις που έδωσες στο ερευνητικό πρόβλημα και τα τεκμήρια στα οποία στηρίχτηκες.

7. Προέκταση:

Είσαι αρχαιολόγος και έχεις πάρει μέρος σε μια ανασκαφή προϊστορικού οικισμού. Τι είδους αντικείμενα περιμένεις να ανακαλύψεις; Ποια από αυτά θεωρείς σημαντικά;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 – 2^ο ερευνητικό πρόβλημα

1. Διατύπωση:

Σήμερα πιστεύουμε ότι η τέχνη είναι η ανώτερη έκφραση του πολιτισμού. Πώς εξηγείται η καλλιτεχνική παραγωγή των ανθρώπων των σπηλαίων, που έζησαν σε ένα πρωτόγονο στάδιο ανάπτυξης;

2. Υποθέσεις εργασίας:

- α. Η ζωή των σπηλαίων ήταν ανιαρή και οι πρωτόγονοι δεν είχαν άλλον τρόπο για να περάσουν τον καιρό τους.
- β. Οι πρωτόγονοι ένιωθαν δέος για τα άγρια ζώα, τα θεοποιούσαν και λάτρευαν τις εικόνες τους, που οι ίδιοι φιλοτεχνούσαν.
- γ. Οι πρωτόγονοι απλώς προσπαθούσαν να ομορφύνουν τους χώρους στους οποίους ζούσαν.

3. Πορεία διερεύνησης:

Μελέτησε τα ιστορικά τεκμήρια που μπορεί να δίνουν απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα, αναζητώντας τα μέσα από τον κατάλογο των λέξεων-κλειδιά που υπάρχουν στο CD-ROM.

4. Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Δώσε τις απαντήσεις σου στο ερευνητικό πρόβλημα επαληθεύοντας ή απορρίπτοντας καθεμιά από τις υποθέσεις εργασίας.

Α΄ υπόθεση _____

Β΄ υπόθεση _____

Γ΄ υπόθεση _____

5. Επινόηση:

Από τη μελέτη των πηγών, μπορείς να δώσεις μια άλλη απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα; Διατύπωσε την.

6. Έλεγχος:

Συζήτησε με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σου τις απαντήσεις που έδωσες στο ερευνητικό πρόβλημα και τα τεκμήρια στα οποία στηρίχτηκες.

7. Προέκταση:

Είσαι αρχαιολόγος και έχεις πάρει μέρος σε μια ανασκαφή προϊστορικού οικισμού. Τι είδους αντικείμενα περιμένεις να ανακαλύψεις; Ποια από αυτά θεωρείς σημαντικά;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 – 3^ο ερευνητικό πρόβλημα

1. Διατύπωση:

Τόσο στην Παλαιολιθική όσο και στη Νεολιθική εποχή ο άνθρωπος χρησιμοποιεί λίθινα εργαλεία. Για ποιο λόγο λοιπόν το πέρασμα από τη μια εποχή στην άλλη θεωρείται επανάσταση;

2. Υποθέσεις εργασίας:

- α. Μεταξύ των δύο περιόδων υπάρχει μεγάλη διαφορά στα χρησιμοποιούμενα υλικά εκτός από την πέτρα, στην παραγωγή εργαλείων και όπλων.
- β. Υπάρχει μεγάλη διαφορά στους τρόπους εγκατάστασης των διαφόρων ομάδων και στον τρόπο δημιουργίας οικισμών.
- γ. Υπάρχει μεγάλη διαφορά στον τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας και στην εξασφάλιση της τροφής.

3. Πορεία διερεύνησης:

Μελέτησε τα ιστορικά τεκμήρια που μπορεί να δίνουν απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα, αναζητώντας τα μέσα από τον κατάλογο των λέξεων-κλειδιά που υπάρχουν στο CD-ROM.

4. Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Δώσε τις απαντήσεις σου στο ερευνητικό πρόβλημα επαληθεύοντας ή απορρίπτοντας καθεμιά από τις υποθέσεις εργασίας.

Α' υπόθεση _____

Β' υπόθεση _____

Γ' υπόθεση _____

5. Επινόηση:

Από τη μελέτη των πηγών, μπορείς να δώσεις μια άλλη απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα; Διατύπωσέ την.

6. Έλεγχος:

Συζήτησε με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σου τις απαντήσεις που έδωσες στο ερευνητικό πρόβλημα και τα τεκμήρια στα οποία στηρίχτηκες.

7. Προέκταση:

Είσαι αρχαιολόγος και έχεις πάρει μέρος σε μια ανασκαφή προϊστορικού οικισμού. Τι είδους αντικείμενα περιμένεις να ανακαλύψεις; Ποια από αυτά θεωρείς σημαντικά;

Το Αιγαίο και ο πολιτισμός του

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4 – Ερευνητικό πρόβλημα

1. Διατύπωση:

Τα μινωικά αρχαιολογικά ευρήματα της δεύτερης π.Χ. χιλιετίας είναι μάρτυρες μιας πλούσιας και ειρηνικής κοινωνίας που φαίνεται να μη φοβάται εξωτερικούς εχθρούς. Πώς εξηγείτε την υποταγή των Μινωιτών στους Μυκηναίους μέσα σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα;

2. Υποθέσεις εργασίας:

- α. Συνέβησαν φυσικές καταστροφές στην Κρήτη, από τις οποίες επωφελήθηκαν οι Μυκηναίοι.
- β. Επήλθε οικονομική εξασθένηση και δημιουργήθηκαν κοινωνικές αναταραχές στην Κρήτη, που βοήθησαν να περάσει η εξουσία στους Μυκηναίους.
- γ. Η μινωική εξουσία ήταν υπερβολικά φιλειρηνική και δεν είχε φροντίσει να εξοπλιστεί και να εξασφαλιστεί αρκετά απέναντι σε έναν πολεμικό λαό.

3. Πορεία διερεύνησης:

Μελέτησε τα αρχαιολογικά τεκμήρια και τις ιστορικές διαπιστώσεις των πηγών που μπορεί να δίνουν απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα, αναζητώντας τα μέσα από τον κατάλογο των λέξεων-κλειδιά που υπάρχει στο CD-ROM.

4. Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Δώσε τις απαντήσεις σου στο ερευνητικό πρόβλημα, επαληθεύοντας ή απορρίπτοντας καθεμία από τις παραπάνω υποθέσεις εργασίας. Είναι δυνατόν να επαληθεύονται περισσότερες της μιας υποθέσεις εργασίας.

Α' υπόθεση _____

Β' υπόθεση

Γ' υπόθεση

5. Επινόηση:

Από τη μελέτη των πηγών, μπορείς να δώσεις μια άλλη απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα; Διατύπωσέ την.

6. Έλεγχος:

Συζήτησε με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σου τις απαντήσεις που έδωσες στο ερευνητικό πρόβλημα και τα τεκμήρια στα οποία στηρίχτηκες.

7. Προέκταση:

Μαζεύοντας τεκμήρια από τις πηγές και το εισαγωγικό βίντεο, προσπάθησε να αποδείξεις τον ειρηνικό χαρακτήρα των Μινωιτών και τον πολεμοχαρή των Μυκηναίων.

Το ελληνικό αλφάβητο

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5 – Ερευνητικό πρόβλημα

1. Διατύπωση:

Προϊστορική ονομάζουμε την περίοδο για την οποία δε διαθέτουμε γραπτές μαρτυρίες. Γιατί εξακολουθούμε να θεωρούμε προϊστορική τη μινωική Κρήτη και τη μυκηναϊκή Ελλάδα, ενώ μας έχουν δώσει γραπτά κείμενα;

2. Υποθέσεις εργασίας:

- α. Γιατί δεν ξέρουμε τη γλώσσα που μιλούσαν ούτε έχουμε ακόμα διαβάσει τη γραφή που χρησιμοποιούσαν: α) οι Μινωίτες, β) οι Μυκηναίοι.
- β. Γιατί χρησιμοποιούσαν διαφορετικό αλφάβητο από το μετέπειτα ελληνικό.
- γ. Γιατί τα μυκηναϊκά κείμενα είναι λογιστικά κείμενα και αρχεία και δίνουν λίγες, έμμεσες και συχνά αμφισβητούμενες πληροφορίες για τη ζωή της εποχής.

3. Πορεία διερεύνησης:

Μελέτησε τα αρχαιολογικά τεκμήρια και τις ιστορικές διαπιστώσεις των πηγών που μπορεί να δίνουν απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα, αναζητώντας τα μέσα από τον κατάλογο των λέξεων-κλειδιά που υπάρχει στο CD-ROM.

4. Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Δώσε τις απαντήσεις σου στο ερευνητικό πρόβλημα, επαληθεύοντας ή απορρίπτοντας καθεμιά από τις παραπάνω υποθέσεις εργασίας.

Α΄ υπόθεση _____

Β΄ υπόθεση _____

Γ' υπόθεση

5. Επινόηση:

Από τη μελέτη των πηγών, μπορείς να δώσεις μια άλλη απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα; Διατύπωσέ την.

6. Έλεγχος:

Συζήτησε με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σου τις απαντήσεις που έδωσες στο ερευνητικό πρόβλημα και τα τεκμήρια στα οποία στηρίχτηκες.

7. Προέκταση:

Προσπάθησε να γράψεις το όνομά σου χρησιμοποιώντας πρώτα τα σύμβολα της γραμμικής γραφής Β' και μετά το αρχαϊκό αττικό αλφάβητο.

Η πόλη - κράτος

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6 – Ερευνητικό πρόβλημα

1. Διατύπωση:

Οι αρχαίοι Έλληνες ζούσαν χωρισμένοι σε πόλεις-κράτη, οι οποίες βρίσκονταν σε διαρκή ανταγωνισμό μεταξύ τους, που εκδηλωνόταν συχνά με σκληρές συγκρούσεις. Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι από την αρχή ήδη της ανάπτυξης του ανταγωνιστικού συστήματος των πόλεων-κρατών, εκδηλώνεται γενικότερα συνείδηση εθνικής ενότητας στους Έλληνες;

2. Υποθέσεις εργασίας:

- α.** Βασικός χαρακτήρας της πόλης-κράτους ήταν η επιδίωξη της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας της, δηλαδή της διακυβέρνησής της από τους ίδιους τους πολίτες της, και της αυτάρκειάς της, δηλαδή της ικανότητάς της να ικανοποιεί μόνη της τις ανάγκες των πολιτών της. Αυτό δημιούργησε ξεχωριστά πολιτικά, οικονομικά και πολιτισμικά πλαίσια για κάθε πόλη. Το αίσθημα εθνικής ενότητας εκδηλωνόταν σπάνια και σε έκτακτες περιστάσεις.
- β.** Οι ελληνικές πόλεις-κράτη ήταν ξεχωριστές κρατικές οντότητες, αλλά η κοινή γλώσσα και θρησκεία, η κοινή παράδοση (ομηρικά έπη), η τέχνη, η πρόωμη ανάπτυξη των πανελληνίων αγώνων, ο ρόλος των μαντείων και οι συνεργασίες κατά τον αποικισμό αποτέλεσαν από την αρχή μια στερεή βάση για την ύπαρξη συνείδησης εθνικής ενότητας.
- γ.** Η συνείδηση εθνικής ενότητας τρεφόταν από την αρχή από τους παράγοντες που αναφέρονται στην υπόθεση β, αλλά ενισχύθηκε και διαμορφώθηκε σαφέστερα με την αντιμετώπιση της περσικής απειλής (περσικοί πόλεμοι, συμμαχίες κατά των Περσών) και με την παρακμή του συστήματος της πόλης-κράτους (συμπολιτείες, Μακεδόνες).

3. Πορεία διερεύνησης:

Μελέτησε τις ιστορικές διαπιστώσεις των πηγών και τα αρχαιολογικά τεκμήρια, που μπορεί να δίνουν απάντηση στο πρόβλημα προς διερεύνηση, αναζητώντας τα μέσα από τον κατάλογο των λέξεων-κλειδιών που υπάρχει στο CD-ROM.

4. Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Δώσε τις απαντήσεις σου στο πρόβλημα, επαληθεύοντας ή απορρίπτοντας κάθε μία από τις παραπάνω υποθέσεις εργασίας. Είναι δυνατόν να υποστηριχθούν περισσότερες από μία υποθέσεις.

Α΄ υπόθεση

Β΄ υπόθεση

Γ΄ υπόθεση

5. Επινόηση:

Από τη μελέτη των πηγών, μπορείς να δώσεις μια άλλη απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα; Διατύπωσέ την.

6. Έλεγχος:

Συζήτησε με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σου τις απαντήσεις που έδωσες στο ερευνητικό πρόβλημα και τα τεκμήρια στα οποία στηρίχτηκες.

7. Προέκταση:

Συγκεντρώνοντας τεκμήρια από τις πηγές και το εισαγωγικό video προσπάθησε να φαντασθείς και να περιγράψεις μια μέρα από τη ζωή στην Αγορά της Αθήνας.

Αθηναϊκή Ηγεμονία

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 7 – Ερευνητικό πρόβλημα

1. Διατύπωση:

Αν θεωρήσουμε ότι η Αθήνα ήταν η πόλη στην οποία αναπτύχθηκε στον υπέρτατο βαθμό η έννοια της δημοκρατίας και της ελευθερίας, πώς εξηγείτε το γεγονός ότι μετά τους περσικούς πολέμους προσπάθησε να εξουσιάσει τις πόλεις που της εμπιστεύθηκαν την ηγεσία του αγώνα κατά του κοινού εχθρού;

2. Υποθέσεις εργασίας:

- α. Η Αθήνα ανέπτυξε το τελειότερο δημοκρατικό σύστημα και παράλληλα συγκέντρωσε τις σημαντικότερες δυνάμεις στον πολιτισμό (διανοητές, καλλιτέχνες κλπ). Ήταν λοιπόν φυσικό να εξελιχθεί σε ηγετική δύναμη.
- β. Στο εσωτερικό της η Αθήνα πράγματι ανέπτυξε το τελειότερο σύστημα δημοκρατίας και τον υψηλότερο πολιτισμό. Οι πολίτες της θεώρησαν λοιπόν ότι έπρεπε αυτό το σύστημα να ισχύσει και να υποστηριχθεί και στις άλλες πόλεις, αντίθετα προς τα ολιγαρχικά συστήματα που ευνοούσε μια άλλη ισχυρή πόλη της Ελλάδας, η Σπάρτη.
- γ. Η Αθήνα έφθασε μετά την επίθεση των Περσών στην τελειότερη μορφή της άμεσης δημοκρατίας, όπου όλοι οι πολίτες μετέχουν ενεργά στα κοινά μέσα στα περιορισμένα όρια της πόλης-κράτους. Οι συνθήκες όμως που διαμορφώθηκαν στη συνέχεια οδήγησαν στην παρακμή του πλαισίου αυτής της δημοκρατίας, της πόλης κράτους. Τέτοιες συνθήκες ήταν η δημιουργία ευρύτερων συμμαχιών υπό την ηγεσία ισχυρών πόλεων ή η ίδια η ενίσχυση του αισθήματος εθνικής ενότητας μετά τα περσικά. Οι νέες συνθήκες ευνόησαν την διεκδίκηση ηγεμονικού ρόλου από την Αθήνα και άλλες ισχυρές πόλεις.

3. Πορεία διερεύνησης:

Μελέτησε τις ιστορικές διαπιστώσεις των πηγών και τα αρχαιολογικά τεκμήρια που μπορεί να δίνουν απάντηση στο πρόβλημα για διερεύνηση, αναζητώντας τα μέσα από τον κατάλογο των λέξεων-κλειδιών που υπάρχουν στο CD-ROM.

4. Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Δώσε τις απαντήσεις σου στο πρόβλημα, επαληθεύοντας ή απορρίπτοντας κάθε μία από τις παραπάνω υποθέσεις εργασίας. Είναι δυνατόν να υποστηριχθούν περισσότερες από μία υποθέσεις.

Α' υπόθεση _____

Β' υπόθεση _____

Γ' υπόθεση _____

5. Επινόηση:

Από τη μελέτη των πηγών, μπορείς να δώσεις μια άλλη απάντηση στο ερευνητικό πρόβλημα; Διατύπωσέ την.

6. Έλεγχος:

Συζήτησε με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σου τις απαντήσεις που έδωσες στο ερευνητικό πρόβλημα και τα τεκμήρια στα οποία στηρίχτηκες.

7. Προέκταση:

Συγκεντρώνοντας υλικό από τις πηγές προσπάθησε να περιγράψεις πως θα αισθανόσουν ως Αθηναίος πολίτης την εποχή που χτιζόταν ο Παρθενώνας.